

Ірина Степанівна Лукасевич-Крутник

Кафедра цивільного права і процесу

Тернопільський національний економічний університет

Тернопіль, Україна

ПОНЯТТЯ ТА СПОСОБИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРИВАТНОПРАВОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В СФЕРІ НАДАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ ІЗ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. Стаття присвячена гармонізації приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу. Метою дослідження є формулювання поняття та визначення основних способів гармонізації приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу. Основним методом наукової роботи є метод правового аналізу, використання якого дало змогу визначити можливі шляхи гармонізації національного законодавства в окресленій сфері до європейських стандартів. На підставі аналізу норм національного законодавства та законодавства Європейського Союзу розмежовано терміни «гармонізація», «адаптація» та «наближення». Запропоновано під гармонізацією приватноправового законодавства в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу розуміти процес коригування законодавства України на підставі правових актів ЄС, зокрема, директив та регламентів, з метою приведення національного законодавства у відповідність до їх положень. За результатами проведеного дослідження встановлено, що гармонізація приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством ЄС відбувається трьома способами, а саме: 1) приєднання України до міжнародних нормативно-правових актів, які діють на території ЄС, чи підписання двосторонніх договорів про співпрацю у сфері надання транспортних послуг з країнами ЄС; 2) розроблення та прийняття нормативно-правових актів України у сфері надання транспортних послуг, які враховують положення права ЄС; 3) імплементація в національне законодавство положень регламентів та директив ЄС шляхом внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів України. Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що теоретичні положення та висновки можуть стати основою для подальших наукових досліджень правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг в умовах євроінтеграційних процесів. Матеріали статті можуть бути використані в навчальному процесі для підготовки навчально-методичного забезпечення і викладання відповідних тем у розрізі навчальних курсів цивільного, договірного та зобов'язального права, а також спеціальних цивілістичних дисциплін.

Ключові слова: гармонізація, адаптація, наближення, договірні відносини, надання транспортних послуг, європейські стандарти.

Iryna S. Lukasevych-Krutnyk

Department of Civil Law and Process

Ternopil National Economic University

Ternopil, Ukraine

THE CONCEPT AND METHODS OF HARMONISATION OF THE PRIVATE LAW LEGISLATION OF UKRAINE IN THE FIELD OF PROVISION OF TRANSPORT SERVICES WITH THE LEGISLATION OF THE EUROPEAN UNION

Abstract. *The article is devoted to the harmonisation of private law legislation of Ukraine in the field of transport services with the legislation of the European Union. The purpose of the study is to formulate the concept and determine the main ways to harmonise the private law of Ukraine in the field of transport services with the legislation of the European Union. The main method of scientific work is the method of legal analysis, the use of which made it possible to identify possible ways to harmonise national legislation in this area to European standards. Based on the analysis of the norms of national legislation and the legislation of the European Union, the terms “harmonisation”, “adaptation” and “approximation” were distinguished. It was proposed to understand the harmonisation of private legislation in the field of transport services with the legislation of the European Union as the process of adjusting Ukrainian legislation on the basis of EU legislation, in particular directives and regulations, in order to bring national legislation in line with their provisions. According to the results of the study, the harmonisation of private law of Ukraine in the field of transport services with EU law occurs in three ways, namely: 1) Ukraine’s accession to international regulations in force in the EU, or the signing of bilateral agreements on cooperation in the field of providing transport services with EU countries; 2) development and adoption of regulatory legal acts of Ukraine in the field of transport services, which take into account the provisions of EU law; 3) implementation into national legislation of the provisions of EU regulations and directives by making changes and additions to the current regulations of Ukraine. The practical significance of the research results is that the theoretical provisions and conclusions can become the basis for further research on the legal regulation of contractual relations for the provision of transport services in the context of European integration processes. The materials of the article can be used in the educational process for the preparation of educational and methodological support and teaching of relevant topics in terms of training courses in civil, contract and contract law, as well as special civil disciplines.*

Keywords: harmonisation, adaptation, approximation, contractual relations, provision of transport services, European standards.

ВСТУП

Обравши євроінтеграційний курс, Україна стала на шлях соціальних, економічних та правових реформ. Успішність реалізації поставлених перед державою завдань значною мірою залежить від того, наскільки національне законодавство відповідатиме стандартам європейського права. Адже з набуттям чинності Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,

Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони¹ одним із пріоритетних напрямів розвитку законодавства України, в тому числі в сфері надання транспортних послуг, стало його максимальне наближення до норм *acquis communautaire*. Зазначене видається важливим не лише з позиції правотворчості та правозастосування – для покращення механізму регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг, а й з економічної точки зору, оскільки надання таких послуг забезпечує створення близько 8% національного валового продукту України.

Проте процес гармонізації законодавства України в сфері надання транспортних послуг ускладнюється наявністю великої кількості різних за юридичною силою нормативно-правових актів, частина яких є застарілими і не відповідають сучасній динаміці розвитку договірних відносин, а також різними законодавчими підходами щодо закріплення договірних конструкцій, що опосередковують надання транспортних послуг, в кодифікованих актах приватного права. Водночас можна констатувати, що в механізмі правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг досі пріоритетним залишається забезпечення правового захисту надавача транспортної послуги, а не її замовника, в тому числі фізичної особи – споживача. Тоді як у ст. 3 Конституції України закріплено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Крім того, концептуального перегляду потребує законодавчий підхід щодо балансу застосування диспозитивного та імперативного методів правового регулювання приватноправових відносин у сфері надання транспортних послуг [1]. Зазначене вище надає підстави стверджувати, що цивілістична доктрина потребує науково-теоретичного дослідження способів гармонізації приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу та ефективності їх застосування.

Договірні відносини з надання транспортних послуг неодноразово ставали предметом наукових досліджень в працях українських та зарубіжних цивілістів, серед яких І. О. Безлюдько [2], М. І. Брагінський, В. В. Вітрянський [3], І. В. Булгакова [4], Т. В. Гриняк [5], У. П. Гришко [6], І. А. Діковська [7], О. В. Клепікова [8] Т. О. Колянковська [9] та багато інших. Проте такі наукові доробки стосувались, як правило, окремих різновидів договорів, що опосередковують зобов'язання з надання транспортних послуг, або лише окремих аспектів таких договірних відносин. Водночас, незважаючи на таку кількість наукових робіт,

¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 25.04.2020).

The Association Agreement between Ukraine, on one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand. (2014, June). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

у цивілістичній доктрині відсутнє дослідження поняття та способів гармонізації приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу [10-12]. У зв'язку з цим не викликає сумнівів потреба у визначенні теоретичного підґрунтя процесу наближення національного законодавства в сфері надання транспортних послуг до європейських стандартів. Тому таке наукове дослідження спрямоване на задоволення актуальних потреб науки та практики [13; 14]. Метою даного наукового дослідження є формулювання поняття та визначення основних способів гармонізації приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу [15-17].

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Матеріалами для написання даної наукової статті стали нормативно-правові акти, наукові доробки українських цивілістів в галузі договірної права та дослідження в галузі євроінтеграційних процесів. До нормативної бази, використаної в науковому дослідженні, належать: Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони; Консолідовані версії Договору про Європейський Союз¹; регламенти та директиви Європейського Союзу в сфері надання транспортних послуг, зокрема, Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради 392/2009 про відповідальність перевізників при перевезенні пасажирів морем у випадку аварій², Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради 261/2004 про запровадження загальних правил компенсації та допомоги пасажирам у разі відмови у перевезенні, скасування чи тривалої затримки рейсів³, Регламент Ради ЄС 2027/97 про відповідальність авіаперевізників у зв'язку з перевезенням пасажирів і багажу⁴, Регламент (ЄС)

¹ Консолідовані версії Договору про Європейський Союз від 7 лютого 1992 р. та Договору про функціонування Європейського Союзу від 25 березня 1957 р.; станом на 30 березня 2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06 (дата звернення: 19.04.2020).

Consolidated versions of the Treaty on European Union (1992, February) and of the Treaty on the Functioning of the European Union (1957, March); (2010, March). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06.

² Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради № 392/2009 від 23 квітня 2009 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32009R0392> (дата звернення: 01.03.2020).

Regulation (EC) of the European Parliament and the Council No. 392/2009. (2009, April). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32009R0392>.

³ Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради № 261/2004 від 11 лютого 2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_912 (дата звернення: 21.03.2020).

Regulation (EU) of the European Parliament and the Council No. 261/2004. (2004, February). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_912.

⁴ Регламент Ради ЄС № 2027/97 від 9 жовтня 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a93 (дата звернення: 19.03.2020).

EU Council Regulation No. 2027/97. (1997, October). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a93.

Європейського Парламенту і Ради 1371/2007 про права та обов'язки пасажирів залізничного транспорту¹, Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 181/2011 про права пасажирів автобусного транспорту², Директива Європейського Парламенту та Ради 2008/68/ЄС щодо перевезення небезпечних вантажів внутрішніми шляхами³, Директива Ради 92/106/ЄЕС про встановлення спільних правил для окремих типів транспортування товарів між державами-членами⁴, Директива Європейського парламенту та Ради 2008/6/ЄС, яка доповнює Директиву 97/67/ЄС про повне завершення створення внутрішнього ринку поштових послуг⁵, Директива 2002/39/ЄС, що вносить зміни у Директиву 97/67/ЄС стосовно подальшого відкриття поштових послуг Співтовариства для конкуренції⁶; Цивільний кодекс України⁷; Господарський кодекс України⁸; Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року⁹; Методика ви-

¹ Регламент (ЄС) Європейського Парламенту і Ради № 1371/2007 від 23 жовтня 2007 р. / Офіційний вісник Європейського Союзу. URL: <http://doszt.gov.ua/content/media/Reglament-1371-UA.pdf> (дата звернення: 20.03.2020).

Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council No. 1371/2007. (2007, October). Retrieved from <http://doszt.gov.ua/content/media/Reglament-1371-UA.pdf>.

² Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 181/2011 від 16 лютого 2011 р., який вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 2006/2004. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45893 (дата звернення: 10.03.2019).

Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 181/2011 amending Regulation (EU) No. 2006/2004. (2011, February). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_45893.

³ Директива Європейського Парламенту та Ради № 2008/68/ЄС від 24 вересня 2008 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0068> (дата звернення: 20.03.2020).

Directive of the European Parliament and the Council No. 2008/68/EC. (2008, September). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0068>.

⁴ Директива Ради № 92/106/ЄЕС від 7 грудня 1992 р. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45893 (дата звернення: 18.03.2020).

Council Directive No. 92/106/EEC. (1992, December). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_45893.

⁵ Директива Європейського парламенту та Ради № 2008/6/ЄС, яка доповнює Директиву № 97/67/ЄС від 20 лютого 2008 року. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45879 (дата звернення: 20.03.2020).

Directive No. 2008/6/EC of the European Parliament and of the Council supplementing Directive No. 97/67/EC. (2008, February). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_45879.

⁶ Директива № 2002/39/ЄС, що вносить зміни у Директиву № 97/67/ЄС від 10 червня 2002 року. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45879 (дата звернення: 12.03.2020).

Directive No. 2002/39 / EC amending Directive No. 97/67/EC. (2002, June). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_45879.

⁷ Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 20.04.2020).

Civil Code of Ukraine. (2003, January). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

⁸ Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 22.04.2020).

The Commercial Code of Ukraine. (2003, January). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

⁹ Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 430-р від 30 травня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80> (дата звернення: 15.03.2020).

значення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм¹; План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони²; Стратегічний план розвитку річкового транспорту на період до 2020 року³; Правила перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні⁴; Правила перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами України⁵; Авіаційні правила України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу»⁶ та інші нормативно-правові акти. Під час написання також викорис-

National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 430-r. (2018, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80>.

¹ Методика визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 62 від 16 березня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05> (дата звернення: 20.04.2020).

Methodology for determining the criteria of the European integration component of the state target programs: Order No. 62 of the Ministry of Economy and European Integration of Ukraine. (2005, March). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05>.

² План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України № 1106 від 25 жовтня 2017 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi> (дата звернення: 21.04.2020).

Action plan for the implementation of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand: Resolution No. 1106 of the Cabinet of Ministers of Ukraine. (2017, October). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi>.

³ Стратегічний план розвитку річкового транспорту на період до 2020 року: Наказ Міністерства інфраструктури України № 543 від 18 грудня 2015 р. URL: <https://mtu.gov.ua/documents/446.html> (дата звернення: 16.04.2020).

Strategic plan for the development of river transport for the period up to 2020: Order No. 543 of the Ministry of Infrastructure of Ukraine. (2015, December). Retrieved from <https://mtu.gov.ua/documents/446.html>.

⁴ Правила перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні: Наказ Міністерства транспорту України № 334 від 28 травня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-02> (дата звернення: 13.04.2020).

Rules for the carriage of goods in direct mixed rail-water service: Order No. 334 of the Ministry of Transport of Ukraine. (2002, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-02>.

⁵ Правила перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами України: Наказ Міністерства інфраструктури України № 126 від 4 квітня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0556-17> (дата звернення: 20.03.2020).

Rules of transportation of dangerous goods by inland waterways of Ukraine: Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine No. 126. (2017, April). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0556-17>.

⁶ Авіаційні правила України: Наказ Державної авіаційної служби України № 1239 від 26 листопада 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19> (дата звернення: 28.03.2020).

Aviation rules of Ukraine: Order of the State Aviation Service of Ukraine No. 1239. (2018, November). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19>.

тано проекти законів України «Про залізничний транспорт»¹, «Про внутрішній водний транспорт»², «Про мультимодальні перевезення»³, «Про внесення змін до Закону України «Про поштовий зв'язок»⁴, «Про внесення змін до деяких законів України щодо обов'язкового страхування відповідальності перевізника за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю пасажирів та третіх осіб»⁵ та ін.

Методологічною основою цієї наукової статті стали загальнонаукові та спеціально-правові методи наукового пізнання. Зокрема, використання методу правового аналізу надало можливість визначити в нормах Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони⁶, основні напрями наближення приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг до європейських стандартів. Метод моделювання застосовано як універсальний для наукової аргументації низки висновків та пропозицій при розробленні рекомендацій, спрямованих на удосконалення чинного законодавства в сфері регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг. З'ясування поняття гармонізації приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством

¹ Проект закону України № 7316 про залізничний транспорт України від 17 листопада 2017 р., реєстр. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62929 (дата звернення: 20.04.2020).

Draft Law of Ukraine No. 7316 on Railway Transport of Ukraine. (2017, November). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=62929.

² Проект закону України № 1182-1 про внутрішній водний транспорт від 6 вересня 2019, реєстр. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66739 (дата звернення: 10.04.2020).

Draft Law of Ukraine No. 1182-1 on Inland Water Transport. (2020, September). Retrieved from https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66739.

³ Проект Закону України № 2685 про мультимодальні перевезення від 27 грудня, 2019 р., реєстр. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67796 (дата звернення: 19.04.2020).

Draft Law of Ukraine No. 2685 on Multimodal Transportation. (2019, December). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67796.

⁴ Про внесення змін до Закону України № 2984-VI «Про поштовий зв'язок» від 3 лютого 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2984-17#Text> (дата звернення: 14.04.2020).

On Amendments to the Law of Ukraine No. 2984-VI "On Postal Services". (2011, February). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2984-17#Text>.

⁵ Про внесення змін до деяких законів України щодо обов'язкового страхування відповідальності перевізника за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю пасажирів та третіх осіб: Проект Закону України № 4642 від 11 травня 2016 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59039 (дата звернення: 17.04.2020).

On Amendments to Certain Laws of Ukraine Concerning Compulsory Liability Insurance of carrier for Damage Caused to Life, Health of Passengers and Third Parties: Draft Law of Ukraine (2016, May). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59039.

⁶ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 20.03.2020).

The Association Agreement between Ukraine, on one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand. (2014, June). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

ЄС здійснено з використанням методів аналізу та синтезу. Діалектичний метод дослідження надав змогу висвітлити динаміку внесення змін до законодавства України в сфері надання транспортних послуг. Системний метод використано для систематизації способів наближення національного законодавства в окресленій сфері до європейських стандартів. Використання методу правового прогнозування дало змогу визначити можливі напрями гармонізації приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу. Порівняльно-правовий метод застосовується при порівнянні норм окремих законодавчих актів України між собою, а також положень актів Європейського Союзу та національного законодавства.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Виконання Україною Угоди про асоціацію з ЄС спричинило часте використання в національному законодавстві термінів «гармонізація», «адаптація» та «наближення», що породжує в науковій доктрині теоретичні дискусії щодо співвідношення зазначених понять [18; 19]. Дефініції цих термінів знайшли своє закріплення і на законодавчому рівні. Так, відповідно до Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм, затвердженої наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 16 березня 2005 р.¹, термін «адаптація законодавства» вживається як синонім до зближення, і під ним запропоновано розуміти процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність із *acquis communautaire*. При цьому *acquis communautaire* – це правова система ЄС, яка включає акти законодавства ЄС (але не обмежується ними), прийняті в рамках ЄС, спільної зовнішньої політики та політики безпеки, співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ [20]. А гармонізація (приведення у відповідність) – це процес приведення національних стандартів у відповідність із стандартами ЄС². Таким чином, зміст понять «гармонізація», «адаптація» та «наближення» свідчить, що вони є синонімами [21; 22].

В нормах Угоди про асоціацію України з ЄС, присвячених регулюванню надання транспортних послуг, вживаються всі три зазначені терміни (зокрема, в ст. 114 – «адаптація», в ст. 138 – «наближення», в ст. 368 – «гармонізація»).

¹ Методика визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм № 62 від 16 березня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05> (дата звернення: 28.03.2020).

Methodology for determining the criteria of the European integration component of the state target programs No. 62. (2005, March). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05>.

² Методика визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм № 62 від 16 березня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05> (дата звернення: 21.04.2020).

Methodology for determining the criteria of the European integration component of the state target programs No. 62. (2005, March). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05>.

Тоді як в установчих договорах ЄС найчастіше використовується термін «гармонізація» (ч. 5 ст. 2, ч. 2 ст. 19, ч. 4 ст. 79, ч. 2 ст. 83, ст. 84, ст. 113 Договору про функціонування ЄС від 25 березня 1957 р.¹). Аналіз Консолідованої версії Договору про ЄС та Договору про функціонування ЄС з протоколами та деклараціями² надає можливість зробити висновок, що поняття «гармонізація» характеризує процес приведення законодавства у відповідність до норм права ЄС, що відбуваються в межах ЄС та є статутним обов'язком держав-членів. Тому в подальшому під гармонізацією приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством ЄС пропонуємо розуміти процес коригування законодавства України на підставі правових актів ЄС, зокрема, директив та регламентів, з метою приведення національного законодавства у відповідність до їх положень. Директиви та регламенти Європейського Парламенту та Ради в сфері транспорту, до змісту яких Україна зобов'язується поступово наблизити своє законодавство, визначені додатками XXXII³ та XXXIII⁴ до глави 7 «Транспорт» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію. Загалом в додатках зазначено 49 директив та регламентів ЄС та графіки їх впровадження в законодавство України. Таким чином «цивільне законодавство повинно відповідати тенденціям розвитку договірного права Європейського Союзу» [23; 24].

Варто погодитись з висловленою в юридичній літературі позицією, що положення Угоди про асоціацію з ЄС щодо гармонізації мають рамковий характер, а їх реалізація потребує ухвалення відповідних нормативних актів, створення необхідних інституційних механізмів та здійснення певних дій і на міжнародному рівні взаємовідносин сторін, і в правопорядках України та Союзу [25]. Адже, як зазначає А. Б. Гриняк, О. О. Кот та М. Д. Пленюк, сутність і значення права стають очевидним саме через регулювання певного явища [26]. Таким нормативно-правовим актом, який визначає засади наближення національного законодавства до європейських стандартів, є Національна транспортна страте-

¹ Консолідовані версії Договору про Європейський Союз від 7 лютого 1992 р. та Договору про функціонування Європейського Союзу від 25 березня 1957 р.; станом на 30 березня 2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06 (дата звернення: 20.04.2020).

Consolidated versions of the Treaty on European Union (1992, February) and of the Treaty on the Functioning of the European Union (1957, March); (2010, March). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06.

² Там же, 2010.

Ibidem, 2010.

³ Додаток XXXII до глави 7 «Транспорт». URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/32_Annex.pdf (дата звернення: 17.04.2020).

Appendix XXXII to Chapter 7 “Transport”. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/32_Annex.pdf.

⁴ Додаток XXXIII до глави 7 «Транспорт». URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/33_Annex.pdf (дата звернення: 21.03.2020).

Appendix XXXIII to Chapter 7 “Transport”. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/33_Annex.pdf.

гія України на період до 2030 року¹, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. Згідно з положеннями зазначеної стратегії, пріоритетними завданнями органів виконавчої влади України є: 1) забезпечення впровадження вимог законодавства ЄС у сфері перевезення та гармонізація законодавства України із законодавством ЄС шляхом удосконалення нормативно-правової бази; 2) забезпечення створення рівних та прозорих умов на ринку надання транспортних послуг, а саме: прийняття нормативно-правових актів щодо лібералізації транспортного ринку та недискримінаційної відкритої конкуренції відповідно до законодавства ЄС; гарантування рівноправного, відкритого та прозорого доступу операторам до транспортної інфраструктури; розвиток прозорого національного ринку транспортно-експедиційних послуг та ін.

Крім того, Національною транспортною стратегією України² сформовано напрями забезпечення розвитку окремих видів транспорту, зокрема:

залізничного транспорту (лібералізація ринку залізничних перевезень на основі рівноправного доступу до залізничної інфраструктури та справедливої конкуренції між перевізниками; нормативно-правове забезпечення функціонування ринку залізничних перевезень шляхом прийняття нового Закону України «Про залізничний транспорт»³ та відповідних підзаконних актів; реформування органів державного управління транспортною галуззю відповідно до стандартів ЄС; запровадження механізму допуску до ринку залізничних перевезень перевізників різних видів власності (ліцензування, сертифікація безпеки); структурна реформа ПАТ «Укрзалізниця» – фінансове та організаційне розділення оператора інфраструктури та перевізника);

автомобільного транспорту (поступова лібералізація міжнародних автомобільних вантажних перевезень; запровадження нового підходу до ліцензування автомобільних перевізників з передбаченням, зокрема, вимог щодо ділової репутації, фінансової спроможності, професійної компетентності персоналу та забезпечення процедури доступу до ринку автомобільних перевезень відповідно до законодавства ЄС);

водного транспорту (спрощення формальностей щодо оформлення вантажів та суден у торговельних портах; інституціональне та законодавче забезпечення

¹ Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України №430-р від 30 травня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80> (дата звернення: 20.04.2020).

National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 430-r. (2018, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80>.

² Там же, 2018.

Ibidem, 2018.

³ Проект закону України №7316 про залізничний транспорт України від 17 листопада 2017 р., реєстр. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62929 (дата звернення: 19.04.2020).

Draft Law of Ukraine No. 7316 on Railway Transport of Ukraine. (2017, November). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=62929.

виконання Україною своїх зобов'язань як держави прапора, держави порту та прибережної держави відповідно до міжнародних договорів України і законодавства ЄС; впровадження спрощених умов реєстрації суден під Державним прапором України, створення міжнародного реєстру суден; поступова лібералізація вантажних перевезень внутрішніми водними шляхами, відкриття внутрішніх водних шляхів для іноземних суден);

авіаційного транспорту (лібералізація авіаційних перевезень шляхом зняття обмежень на паритетних засадах щодо кількості призначених авіапідприємств, пунктів та частот під час виконання польотів між Україною та країнами світу; підписання та реалізація Угоди про спільний авіаційний простір з ЄС з одночасним проведенням двосторонніх переговорів щодо лібералізації авіаперевезень) та інші.

Для реалізації зазначених напрямів Кабінетом Міністрів України затверджено План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 25 жовтня 2017 р., постанова № 1106¹. У 2018 р. у взаємодії з ЄС Кабінетом Міністрів України розроблено проект плану заходів на 2019–2021 роки з реалізації Національної транспортної стратегії України², який знаходиться на етапі громадського обговорення на веб-сайті Міністерства інфраструктури України. На сторінках юридичної літератури визначають різні способи гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС, серед яких: 1) приєднання до правових актів, які закріплюють міжнародні стандарти у тій чи іншій галузі; 2) узгодження положень національної нормативної бази з приписами постанов інститутів Євросоюзу; 3) взаємне визнання національних стандартів Україною та ЄС; 4) прийняття національних правових актів, які враховують в тій чи іншій мірі положення права ЄС; 5) інкорпорація у національне право правових актів ЄС;

¹ План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України № 1106 від 25 жовтня 2017 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spiptovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi> (дата звернення: 15.04.2020).

Action plan for the implementation of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1106. (2017, October). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spiptovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi>.

² Про затвердження плану заходів на 2019–2021 роки з реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року. URL: <https://mtu.gov.ua/projects/view.php?P=193> (дата звернення: 20.04.2020).

On approval of the action plan during 2019–2021 for the implementation of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030. Retrieved from <https://mtu.gov.ua/projects/view.php?P=193>.

6) паралельне ухвалення країнами нормативних актів, які є ідентичними або схожими за своїм змістом з актами ЄС та ін [27].

Спробуємо визначити способи гармонізації національного законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством країн ЄС. Одним із способів гармонізації національного законодавства є приєднання України до міжнародних нормативно-правових актів, які діють на території ЄС, чи підписання двосторонніх договорів про співпрацю в сфері надання транспортних послуг з країнами ЄС. Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 р. № 991, Україна приєдналась до Протоколу 1988 р. до Міжнародної конвенції про вантажну марку 1966 р. з поправками 2003, 2004, 2006, 2008, 2012, 2013 та 2014 років до нього¹.

В додатку XXXII до Угоди про асоціацію задекларовано укладення та імplementaцію широкомасштабної Угоди про спільний авіаційний простір та безвідносно до укладення зазначеної Угоди забезпечення виконання та узгодженого розвитку двосторонніх угод про повітряне сполучення між Україною та державами-членами ЄС. Відповідно до п. 1788 Плану заходів уряду з виконання Угоди про асоціацію укладення Угоди про спільний авіаційний простір було заплановано до 31 грудня 2018 р. Проте, як зазначається на сайті Державної авіаційної служби України, переговорний процес щодо укладення цієї Угоди досі триває. Підписання Угоди двічі відкладалось за ініціативи сторони ЄС. Для віднайдження компромісу та узгодження змісту Угоди про спільний авіаційний простір продовжуються консультації на різних рівнях із залученням усіх зацікавлених учасників переговорного процесу. Другим способом гармонізації приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством ЄС є прийняття національних нормативно-правових актів України, які враховують положення права ЄС.

Так, відповідно до Угоди про асоціацію, протягом 8 років з дати набрання нею чинності в законодавстві України мають бути закріплені положення Директиви Ради 92/106/ЄЕС від 7 грудня 1992 р. про встановлення спільних правил для окремих видів комбінованих перевезень вантажів між державами-членами². На сьогодні перевезення вантажів в прямому змішаному сполученні (комбіно-

¹ Про приєднання до Протоколу 1988 р. до Міжнародної конвенції про вантажну марку 1966 р. з поправками до нього: Постанова Кабінету Міністрів України № 991 від 21 листопада 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-2018-%D0%BF> (дата звернення: 29.03.2020).

On accession to the Protocol of 1988 to the International Convention on Trademarks of 1966, with the amendments: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. (2018, November). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-2018-%D0%BF>.

² Директива Ради № 92/106/ЄЕС від 7 грудня 1992 р. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45893 (дата звернення: 17.04.2020).

Council Directive No. 92/106/EEC. (1992, December). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_45893.

вані або змішані перевезення вантажів) регулюються ст. 913 ЦК України¹ та ст. 312 ГК України², Правилами перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні, затвердженими наказом Міністерства транспорту України від 28 травня 2002 р.³. Перевезення вантажів у прямому змішаному сполученні іншими видами транспорту не отримало належного правового регулювання. Тому з метою усунення законодавчої прогалини та гармонізації вітчизняних норм із положеннями зазначеної директиви Міністерство інфраструктури України розробило проект Закону України «Про мультимодальні перевезення», який розміщено на веб-сайті міністерства з метою громадського обговорення законопроекту. Останній визначає правові та організаційні засади мультимодальних перевезень в Україні і спрямований на створення умов для їх розвитку та вдосконалення. Левова частка статей проекту цього нормативно-правового акта присвячена регулюванню договірних відносин з надання транспортних послуг, зокрема, визначено поняття мультимодального договору, окреслено коло його істотних умов, закріплено права та обов'язки сторін, їх відповідальність (ст. 8–15) та інші⁴.

У сфері залізничного транспорту на виконання одразу семи Директив та чотирьох Регламентів розроблено проект Закону України «Про залізничний транспорт України» (реєстр. № 7316 від 17 листопада 2017 р.)⁵. Даним проектом Закону передбачається комплексна реформа в управлінні залізничним транспортом та демонополізація ринку залізничних перевезень. До речі, в Верховній Раді України, окрім зазначеного законопроекту, зареєстровано ще декілька проектів Законів України «Про залізничний транспорт України» (зокрема, № 3650 від 14 грудня 2015 р., № 4593 від 05 травня 2016 р., № 9512 від 30 січня 2019 р.,

¹ Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 25.03.2020).

Civil Code of Ukraine. (2003, January). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

² Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 12.04.2020).

The Commercial Code of Ukraine. (2003, January). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

³ Правила перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні: Наказ Міністерства транспорту України № 334 від 28 травня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-02> (дата звернення: 20.04.2020).

Rules for the carriage of goods in direct mixed rail-water service: Order of the Ministry of Transport of Ukraine No. 334. (2002, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-02>.

⁴ Проект Закону України № 2685 про мультимодальні перевезення від 27 грудня, 2019 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67796 (дата звернення: 26.03.2020).

Draft Law of Ukraine No. 2685 on Multimodal Transportation. (2019, December). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67796.

⁵ Проект закону України № 7316 про залізничний транспорт України від 17 листопада 2017 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62929 (дата звернення: 11.04.2020).

Draft Law of Ukraine No. 7316 on Railway Transport of Ukraine. (2017, November). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=62929.

№ 1196-1 від 06 вересня 2019 р.)¹. Триває розробка проектів актів щодо ліцензійних умов, визначення плати за доступ до залізничної інфраструктури, рекомендацій для розроблення залізничними підприємствами систем управління безпекою, правил рівноправного доступу до залізничної інфраструктури². Згідно з Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту та Ради № 1371/2007 про права та обов'язки пасажирів залізничного транспорту до прав пасажирів³, які повинні стати нормами національного законодавства, належать: 1) право на анулювання поїздки, якщо пасажир отримує інформацію про те, що прибуття поїзда на станцію призначення очікується із затримкою не менше 1 години; 2) право вимагати повернення до станції відправлення, якщо через запізнення неможливо дістатися кінцевого пункту поїздки; 3) право на харчування, напої та місце в готелі в разі тривалого очікування; 4) право на відшкодування за втрачений багаж (до 1300 або до 330 євро залежно від того, чи пасажир може або не може довести вартість речей); 5) право осіб з обмеженими фізичними можливостями на доступність до вокзалів, перонів, рухомого складу потягів та іншого обладнання осіб з фізичними вадами або з обмеженими можливостями руху; 6) право на інформацію та інші.

Для виконання норм ст. 369 Угоди про асоціацію наказом Міністерства інфраструктури України від 18 грудня 2015 р. № 543 затверджено Стратегічний план розвитку річкового транспорту на період до 2020 року⁴. Відповідно до

¹ Проекти законів України про залізничний транспорт України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1.J?ses=10009&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%EF%F0%EE+%E7%E0%EB%B3%E7%ED%E8%F7%ED%E8%E9+%F2%F0%E0%ED%F1%EF%EE%F0%F2&out_type=&id= (дата звернення: 20.04.2020).

Draft laws of Ukraine about railway transport of Ukraine: Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1.J?ses=10009&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%EF%F0%EE+%E7%E0%EB%B3%E7%ED%E8%F7%ED%E8%E9+%F2%F0%E0%ED%F1%EF%EE%F0%F2&out_type=&id=.

² Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 рік: результати та плани. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf> (дата звернення: 20.04.2020).

Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU for 2019: Results and plans. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf>.

³ Регламент (ЄС) Європейського Парламенту і Ради про права та обов'язки пасажирів залізничного транспорту № 1371/2007 від 23 жовтня 2007 р. / Офіційний вісник Європейського Союзу. URL: <http://doszt.gov.ua/content/media/Reglament-1371-UA.pdf> (дата звернення: 20.04.2020).

Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council on the rights and obligations of rail passengers No. 1371/2007. (2007, October). Retrieved from <http://doszt.gov.ua/content/media/Reglament-1371-UA.pdf>.

⁴ Стратегічний план розвитку річкового транспорту на період до 2020 року: Наказ Міністерства інфраструктури України № 543 від 18 грудня 2015 р. URL: <https://mtu.gov.ua/documents/446.html> (дата звернення: 20.04.2020).

Strategic plan for the development of river transport for the period up to 2020: Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine No. 543. (2015, December). Retrieved from <https://mtu.gov.ua/documents/446.html>.

зазначеної стратегії в короткостроковій перспективі (до 3-х років, тобто до 2018 р.) було заплановано прийняття Закону України «Про внутрішній водний транспорт України»¹. Проте станом на сьогодні проект закону не прийнято. Водночас варто зауважити, що у Верховній Раді України зареєстровано загалом декілька законопроектів про внутрішній водний транспорт України² (№ 2475а від 04 серпня 2015 р., № 2475а-д від 09 липня 2018 р., № 2475а-1 від 19 серпня 2015 р., № 2475а-2 від 20 серпня 2015 р., № 2475а-3 від 16 червня 2017 р., № 2475а-4 від 07 березня 2018 р., 1182-1-д від 17 січня 2020 р.). Беззаперечно, прийняття спеціального нормативно-правового акта, який би регулював договірні відносини з надання транспортних послуг у сфері річкового транспорту, є надзвичайно актуальним. Оскільки, як зазначалось вище, на території України досі залишається чинним Статут внутрішнього водного транспорту СРСР 1955 р., норми якого значно застарілі.

Окремі нормативно-правові акти, спрямовані на покращення правового регулювання в сфері перевезення, прийняті. Наприклад, на виконання Директиви № 2008/68/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 24 вересня 2008 р. щодо перевезення небезпечних вантажів внутрішніми шляхами³ наказом Міністерства інфраструктури України від 4 квітня 2017 р. затверджено Правила перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами України⁴. На виконання Регламенту (ЄС) Європейського Парламенту та Ради № 261/2004 про запровадження загальних правил компенсації та допомоги пасажиром у разі відмови у перевезенні та скасування чи тривалої затримки рейсів від 11 лютого 2004 р.⁵ та Регламенту № 2027/97 Ради ЄС про відповідальність авіаперевізнич-

¹ Проект закону України про внутрішній водний транспорт від 6 вересня 2019, реєстр. № 1182-1. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66739 (дата звернення: 20.04.2020).

Draft Law of Ukraine on Inland Water Transport No. 1182-1. (2019, September). Retrieved from https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66739.

² Там же, 2019.

Ibidem, 2019.

³ Директива Європейського Парламенту та Ради щодо перевезення небезпечних вантажів внутрішніми шляхами № 2008/68/ЄС від 24 вересня 2008 р.. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0068> (дата звернення: 20.04.2020).

Directive of the European Parliament and the Council on the inland transport of dangerous goods No. 2008/68/EC. (2008, September). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0068>.

⁴ Правила перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами України: Наказ Міністерства інфраструктури України № 126 від 4 квітня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0556-17> (дата звернення: 20.04.2020).

Rules of transportation of dangerous goods by inland waterways of Ukraine: Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine No. 126. (2017, April). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0556-17>.

⁵ Регламент (ЄС) № 261/2004 Європейського Парламенту та Ради від 11 лютого 2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_912 (дата звернення: 20.04.2020).

Regulation (EU) of the European Parliament and the Council No. 261/2004. (2004, February). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_912.

ків у зв'язку з перевезенням пасажирів і багажу від 9 жовтня 1997 р.¹ наказом Державної авіаційної служби України прийнято 26 листопада 2018 р. Авіаційні правила України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів та багажу»².

Третім способом гармонізації національного законодавства в сфері надання транспортних послуг є імплементація в законодавство України положень Регламентів та Директив ЄС шляхом внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів. Так, з метою гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС у сфері надання поштових послуг, розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про поштовий зв'язок»³. Він імплементує положення Директиви 97/67/ЄС від 15 грудня 1997 р.⁴, доповненої Директивою 2002/39/ЄС від 10 червня 2002 р.⁵, Директивою 2008/6/ЄС від 20 лютого 2008 р.⁶, якими запроваджуються спільні правила розвитку внутрішнього ринку поштових послуг Співтовариства та вдосконалення якості послуг, серед яких: надання універсальних поштових послуг; фінансування універсальних поштових послуг на умовах, якими гарантується надання послуг

¹ Регламент № 2027/97 Ради ЄС від 9 жовтня 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a93 (дата звернення: 20.04.2020).

Council Regulation of the EU No. 2027/97. (1997, October). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a93.

² Авіаційні правила України: Наказ Державної авіаційної служби України № 1239 від 26 листопада 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19> (дата звернення: 20.04.2020).

Aviation rules of Ukraine: Order of the State Aviation Service of Ukraine No. 1239. (2018, November). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19>.

³ Про внесення змін до Закону України «Про поштовий зв'язок»: Проект Закону України, розроблений Міністерством інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/projects/view.php?P=192> (дата звернення: 20.04.2020).

On Amendments to the Law of Ukraine “On Postal Services”: Draft Law of Ukraine, developed by the Ministry of Infrastructure of Ukraine. Retrieved from <https://mtu.gov.ua/projects/view.php?P=192>.

⁴ Про схвалення розробленого Міністерством інфраструктури плану імплементації Директиви № 97/67/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 грудня 1997 р.: Розпорядження Кабінету міністрів України № 222-2015-р від 18 березня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2015-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.04.2020).

Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 222-2015-r on approval of the plan developed by the Ministry of Infrastructure for the implementation of Directive No. 97/67/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 (2015, March). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2015-%D1%80#Text>.

⁵ Директива № 2002/39/ЄС, що вносить зміни у Директиву № 97/67/ЄС стосовно подальшого відкриття поштових послуг Співтовариства для конкуренції від 10 червня 2002 року. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45879 (дата звернення: 20.04.2020).

Directive No. 2002/39/EC amending Directive No. 97/67/EC concerning the further opening-up of Community postal services to competition. (2002, June). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_45879.

⁶ Директива Європейського парламенту та Ради 2008/6/ЄС, яка доповнює Директиву № 97/67/ЄС про повне завершення створення внутрішнього ринку поштових послуг Співтовариства від 20 лютого 2008 року. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45879 (дата звернення: 20.04.2020).

Directive 2008/6 / EC of the European Parliament and of the Council supplementing Directive 97/67/EC on the complete completion of the internal market of Community postal services (2008, February). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_45879.

на постійних засадах; тарифних принципів та прозорості рахунків для надання універсальних поштових послуг; встановлення стандартів якості для надання універсальних поштових послуг та впровадження системи для забезпечення дотримання зазначених стандартів та інші. В проекті зазначеного закону запропоновано нове поняття призначеного оператора поштового зв'язку, під яким запропоновано розуміти оператора або операторів поштового зв'язку, яких відповідно до законодавства призначено для надання в установленому порядку універсальних послуг поштового зв'язку на всій території України. При цьому універсальні послуги поштового зв'язку – це послуги поштового зв'язку встановленого рівня якості, які на постійній основі надаються користувачам на всій території України за цінами (тарифами), що регулюються державою. До універсальних послуг поштового зв'язку належать більшість поштових послуг: поштові відправлення вагою до 2 кг; посылки вагою до 10 кг; секограми вагою до 7 кг; реєстровані та з оголошеною цінністю поштові відправлення¹. Проте громадськість сколихнула інформація, що проект закону не визначає процедуру призначення нового суб'єкта – призначеного оператора поштового зв'язку, що може створити ґрунт для формування нового монополіста на ринку надання послуг поштового зв'язку, в тому числі щодо перевезення пошти [28].

На розгляді Верховної Ради України знаходиться проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо обов'язкового страхування відповідальності перевізника за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю пасажирів та третіх осіб» (реєстр. № 4642 від 11 травня 2016 р.)². Прийняття зазначеного законопроекту забезпечить, серед іншого, узгоджений з європейським законодавством режим відповідальності та страхування для перевезення пасажирів морем (виконання норм Регламенту ЄС № 392/2009 про відповідальність перевізників при перевезенні пасажирів морем у випадку аварій³).

Протягом 2019 р. у рамках адаптації законодавства України до законодавства

¹ Про внесення змін до Закону України «Про поштовий зв'язок»: Проект Закону України, розроблений Міністерством інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/projects/view.php?P=192> (дата звернення: 20.04.2020).

On Amendments to the Law of Ukraine “On Postal Services”: Draft Law of Ukraine, developed by the Ministry of Infrastructure of Ukraine. Retrieved from <https://mtu.gov.ua/projects/view.php?P=192>.

² Про внесення змін до деяких законів України щодо обов'язкового страхування відповідальності перевізника за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю пасажирів та третіх осіб: Проект Закону України від 11 травня 2016 р. № 4642. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59039 (дата звернення: 20.04.2020).

On Amendments to Certain Laws of Ukraine Concerning Compulsory Liability Insurance of carrier for Damage Caused to Life, Health of Passengers and Third Parties: Draft Law of Ukraine (2016, May). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59039.

³ Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 р. № 392/2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32009R0392> (дата звернення: 01.02.2019).

Regulation (EC) of the European Parliament and the Council No. 392/2009 (2009, April). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32009R0392>.

ЄС у сфері автомобільного транспорту урядом розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання ринку послуг автомобільного транспорту в Україні з метою приведення їх у відповідність з актом Європейського Союзу»¹. Відповідно до додатку до Угоди про асоціацію з ЄС в національному законодавстві повинні бути відображені норми Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 181/2011 про права пасажирів автобусного транспорту від 16 лютого 2011 р.². До таких прав пасажирів у сфері автомобільного транспорту належать: 1) право на купівлю квитка та перевезення на недискримінаційних умовах; 2) право на отримання інформації на запит про транспортні послуги в альтернативних форматах, доступних для інвалідів та осіб з обмеженою рухливістю, наприклад, у таких, як великий шрифт, проста мова, шрифт Брайля, електронні повідомлення, які можна отримати за допомогою адаптивних технологій, або аудіозаписи; 3) право на отримання компенсації та допомоги при аваріях; 4) право пасажирів на продовження поїздки, здійснення подорожі за зміненим маршрутом і відшкодування вартості проїзду при скасуванні або тривалій затримці рейсу; 5) право на отримання допомоги при скасуванні або затримці відправлення та інші. Проте, як зазначає Уряд України у Звіті про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2019 р., сфера транспорту потребує посиленої уваги та прискорення виконання зобов'язань.

ВИСНОВКИ

Набрання чинності Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, зумовило гармонізацію національного законодавства, в тому числі в сфері надання транспортних послуг, до європейських стандартів. В додатках XXXII та XXXIII до глави 7 «Транспорт» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію визначено 49 директив та регламентів Європейського Союзу в сфері надання транспортних послуг та графіки їх впровадження в законодавство України. Проте положення

¹ Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 рік: результати та плани. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf> (дата звернення: 20.04.2020).

Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU for 2019: Results and plans. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf>.

² Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) про права пасажирів автобусного транспорту від 16 лютого 2011 р. № 181/2011, який вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 2006/2004 / Офіційний вісник Європейського Союзу. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45893 (дата звернення: 10.03.2019).

Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) on the rights of passengers in bus and coach transport No. 181/2011 amending Regulation (EU) No. 2006/2004 (2011, February). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_45893.

зазначеної Угоди мають рамковий характер, а їх реалізація потребує ухвалення нових нормативних актів, внесення змін до чинної законодавчої бази тощо.

На підставі наведеного вище дослідження пропонуємо під гармонізацією приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу розуміти процес коригування законодавства України на підставі правових актів Європейського Союзу, зокрема, директив та регламентів, з метою приведення національного законодавства у відповідність до їх положень. Гармонізація приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу відбувається трьома способами, а саме: 1) приєднання України до міжнародних нормативно-правових актів, які діють на території Європейського Союзу, чи підписання двосторонніх договорів про співпрацю у сфері надання транспортних послуг з країнами Європейського Союзу; 2) розроблення та прийняття нормативно-правових актів України у сфері надання транспортних послуг, які враховують положення права Європейського Союзу; 3) імплементація в законодавство України положень регламентів та директив Європейського Союзу шляхом внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів України. Водночас процес наближення приватноправового законодавства України в сфері надання транспортних послуг до європейських стандартів потребує внесення системних змін у національне законодавство, більш швидких темпів та ґрунтового підходу до визначення норм регламентів та директив, які впроваджуються в чинне законодавство. Тому тематика гармонізації приватноправового законодавства в сфері надання транспортних послуг із законодавством Європейського Союзу є цікавою для подальших наукових досліджень з метою визначення колізій між нормами законодавства України та положеннями регламентів, директив Європейського Союзу та шляхів їх усунення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Лукасевич-Крутник І. С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03 – «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Тернопіль, 2019. 40 с.
- [2] Безлюдько І. О. Договір перевезення вантажу повітряним транспортом за цивільним правом України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2005. 204 с.
- [3] Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта. Москва: Статут, 2011. Кн. 4. 914 с.
- [4] Булгакова І. В. Правове регулювання перевезення вантажів залізничним транспортом в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2003. 201 с.

- [5] Гриняк Т. В. Цивільно-правова відповідальність перевізника за договором перевезення вантажу автомобільним транспортом: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2017. 215 с.
- [6] Гришко У. П. Захист прав споживачів транспортних послуг: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ, 2017. 19 с.
- [7] Діковська І. А. Договір повітряного чартеру у міжнародному приватному праві: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2002. 203 с.
- [8] Клепікова О. В. Правове регулювання перевезень вантажів морським транспортом: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2003. 228 с.
- [9] Колянковська Т. О. Правове регулювання перевезень вантажів в прямому змішаному сполученні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса, 2007. 177 с.
- [10] Dołzbłasz S. A network approach to transborder cooperation studies as exemplified by Poland's eastern border. *Geographia Polonica*. 2018. Vol. 91, No. 1. P. 63–76.
- [11] Zarosylo V. Legal regulation of occupational safety and health in the European Union and Ukraine: A comparative approach / V. Zarosylo, O. Fatkhutdinova, T. Morozovska [et al.]. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2019. Vol. 2019, No. 6. P. 150–154.
- [12] Sannikov D. V. Problems of land legislation of Ukraine and European Union integration. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2017. Vol. 20, No. 1.
- [13] Onishchenko N. M., Suniehin S. O. Public servant: Legal and ethical dimensions in the context of contemporary realities. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2018. Vol. 21, No. 1. P. 1–8.
- [14] Krupchan O. D. Economic activity of legal entities: Elimination of the dualism of legal regulation in the context of convergence with European private law / O. D. Krupchan, O. O. Haidulin, V. V. Kochyn [et al.]. *Asia Life Sciences*. 2011. No. 1. P. 1–19.
- [15] Kravchenko I. On special features of implementation of state export control over international transfer of goods / I. Kravchenko, T. Chernadchuk, K. Izbash [et al.]. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Vol. 22, No. 5. P. 1–6.
- [16] Karbovska L. State and trends of the road goods transportation field development in Ukraine / L. Karbovska, A. Bratus, O. Lozhachevska [et al.]. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2019. Vol. 10, No. 4. P. 1022–1031.
- [17] Pechonchik T. I. Improvement of the organizational and economic mechanism of financing in the road economy / T. I. Pechonchik, V. V. Kontseva, A. A. Bezuglyi. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2019. Vol. 10, No. 4. P. 1110–1119.
- [18] Kalieva O. M., Karelin N. V. Marketing management in urban passenger transportation innovations. *International Journal of Economics & Business Administration*. 2019. Vol. 7, No. 2. P. 211–220.
- [19] Akimov O. International experience of public administration in the area of National Security / O. Akimov, V. Troschinsky, M. Karpa [et al.]. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23, No. 3. P. 1–7.
- [20] Kirakosjan M. A. The transport infrastructure development features in Russia: Problems and ways to solve / M. A. Kirakosjan, A. V. Penyugalova, A. P. Pyshnograï. *International Journal of Economics & Business Administration*. 2020. Vol. 8, No. 1. P. 59–68.
- [21] Petrovskaya N. E. The position and tasks of international organizations in the labor migration management. *International Journal of Economics & Business Administration*. 2019. Vol. 7, No. 2. P. 317–324.

- [22] Onyshchuk S. V. Interaction of government bodies and civil society institutions for achieving public policy goals / S. V. Onyshchuk, V. D. Filippova, O. A. Nosyk [et al.]. *International Journal of Economics & Business Administration*. 2020. Vol. 8, No. 1. P. 114–126.
- [23] Krupchan O. D. Economic activity of legal entities: Elimination of the dualism of legal regulation in the context of convergence with European private law / O. D. Krupchan, O. O. Haidulin, V. V. Kochyn [et al.]. *Asia Life Sciences*. 2020. No. 1. P. 1–19.
- [24] Hryniak A. Contractual regulation of relations of joint ownership of individuals in Ukraine (on the example of agreements on the transfer of property into ownership) / A. Hryniak, O. Kot, M. Pleniuk. *Utopia and Latin American Praxis*. 2018. Vol. 23, No. °82. P. 209–221.
- [25] Horielova V. Y. The doctrine of human rights in the field of private law relations: Legal theoretical aspects / V. Y. Horielova, V. A. Omelchuk, O. F. Kalinichenko [et al.]. *Asia Life Sciences*. 2019. No. 2. P. 795–819.
- [26] Hryniak A. Regulation mechanism of private legal contracting relations in civil law / A. Hryniak, O. Kot, M. Pleniuk. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2018. Vol. 21, No. 1. URL: <https://www.abacademies.org/articles/regulation-mechanism-of-private-legal-contracting-relations-in-civil-law-7854.html> (дата звернення 12.04.2020)
- [27] Муравйов В. І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами: дис. на здобуття наук. ступеня док. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2003. 426 с.
- [28] Лукасевич-Крутник І. С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2019. 474 с.

REFERENCES

- [1] Lukasevych-Krutnyk, I. S. (2019). *Contractual obligations for providing transport services in civil law of Ukraine* (Doctoral thesis, Ternopil National Economic University, Ternopil, Ukraine).
- [2] Bezliudko, I. O. (2005). *Contract of transportation of goods by air for civil justice of Ukraine* (Candidate's dissertation, Academician F. H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine).
- [3] Brahinskii, M. I., & Vitrianskii, V. V. (2011). *Contract law. Contracts for transportation, towing, freight forwarding and transport services*. Moscow: Statute.
- [4] Bulhakova, I. V. (2003). *Legal regulation of cargo transportation by rail in Ukraine* (Candidate's dissertation, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine).
- [5] Hriniak, T. V. (2017). *Civil law security checks agreements on transportation of goods by road* (Candidate's dissertation, Academician F. H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine).
- [6] Hrishko, V. P. (2017). *Protection of the rights of consumers of transport services* (Candidate's dissertation, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine).
- [7] Dikovska, I. A. (2002). *Air charter agreement in private international law* (Candidate's dissertation, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine).
- [8] Klepikova, O. V. (2003). *Legal regulation of cargo transportation by sea* (Candidate's dissertation, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine).

- [9] Koliankovska, T. O. (2007). *Legal regulation of cargo transportation in direct mixed communication* (Candidate's dissertation, Odesa National Law Academy, Odesa, Ukraine).
- [10] Dołzbłasz S. (2018). A network approach to transborder cooperation studies as exemplified by Poland's eastern border. *Geographia Polonica*, 91(1), 63-76.
- [11] Zarosylo, V., Fatkhutdinova, O., Morozovska, T., Arifkhodzhaieva, T., Strohanova, H. (2019). Legal regulation of occupational safety and health in the European Union and Ukraine: A comparative approach. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 2019(6), 150-154.
- [12] Sannikov, D. V. (2017). Problems of land legislation of Ukraine and European Union integration. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 20(1).
- [13] Onishchenko, N. M., & Suniehin, S. O. (2018). Public servant: Legal and ethical dimensions in the context of contemporary realities. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 21(1), 1-8.
- [14] Krupchan, O. D., Haidulin, O. O., Kochyn, V. V., Bernatskyi, M. V., & Kochyna, K. A. (2011). Economic activity of legal entities: Elimination of the dualism of legal regulation in the context of convergence with European private law. *Asia Life Sciences*, 1(1), 1-19.
- [15] Kravchenko, I. Chernadchuk, T., Izbash, K., Podorozhnii, Ye., & Melnyk, S. (2019). On special features of implementation of state export control over international transfer of goods. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 22(5), 1-6.
- [16] Karbovska, L., Bratus, A., Lozhachevska, O., Zhelezniak, E., & Navrotska, T. (2019). State and trends of the road goods transportation field development in Ukraine. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 10(4), 1022-1031.
- [17] Pechonchyk, T. I., Kontseva, V. V., & Bezuglyi, A. A. (2019). Improvement of the organizational and economic mechanism of financing in the road economy. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 10(4), 1110-1119.
- [18] Kalieva, O. M., & Karelin, N. V. (2019). Marketing management in urban passenger transportation innovations. *International Journal of Economics & Business Administration*, 7(2), 211-220.
- [19] Akimov, O., Troschinsky, V., Karpa, M., Ventsel, V., & Akimova, L. (2020). International experience of public administration in the area of National Security. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 23(3), 1-7.
- [20] Kirakosjan, M. A., Penyugalova, A. V., & Pyshnograï, A. P. (2020). The transport infrastructure development features in Russia: Problems and ways to solve. *International Journal of Economics & Business Administration*, 8(1), 59-68.
- [21] Petrovskaya, N. E. (2019). The position and tasks of international organizations in the labor migration management. *International Journal of Economics & Business Administration*, 7(2), 317-324.
- [22] Onyshchuk, S. V., Filippova, V. D., Nosyk, O. A., Vasylchyshyn, O. B., & Iakobchuuk, V. P. (2020). Interaction of government bodies and civil society institutions for achieving public policy goals. *International Journal of Economics & Business Administration*, 8(1), 114-126.
- [23] Krupchan, O. D., Haidulin, O. O., Kochyn, V. V., Bernatskyi, M. V., & Kochyna, K. A. (2020). Economic activity of legal entities: Elimination of the dualism of legal regulation in the context of convergence with European private law. *Asia Life Sciences*, 1, 1-19.

- [24] Hryniak, A., Kot, O., & Pleniuk, M. (2018). Contractual regulation of relations of joint ownership of individuals in Ukraine (on the example of agreements on the transfer of property into ownership). *Utopia and Latin American Praxis*, 23(82), 209–221.
- [25] Horielova, V. Y., Omelchuk, V. A., Kalinichenko, O. F., Naida, I. V., & Sagaydak, Y. V. (2019). The doctrine of human rights in the field of private law relations: Legal theoretical aspects. *Asia Life Sciences*, (2), 795–819.
- [26] Hryniak, A., Kot, O., & Pleniuk, M. (2018). Regulation mechanism of private legal contracting relations in civil law. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 21(1).
- [27] Muraviov, V. I. (2003). *Legal bases of regulation of economic relations of the European Union with the third countries* (Doctoral dissertation, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine).
- [28] Lukasevych-Krutnyk, I. S. (2019). *Theoretical principles of legal regulation of contractual relations on the provision of transport services in civil law of Ukraine*. Ternopil: FOP Palyanytsya V. A.

Ірина Степанівна Лукасевич-Крутник

Доктор юридичних наук, доцент

Завідувач кафедри цивільного права і процесу

Тернопільський національний економічний університет

46000, вул. Микулинецька, 46 А, Тернопіль, Україна

Iryna S. Lukasevych-Krutnyk

Doctor of Science of Law, Associate Professor

Head of the Department of Civil Law and Process

Ternopil National Economic University

46000, 46 A Mykulynetska Str., Ternopil, Ukraine

Стаття надійшла / Submitted: 06/05/2020

Доопрацьовано / Revised: 21/06/2020

Схвалено до друку / Accepted: 30/06/2020